

УКРАЇНЦІ ПЕРЕПЛАЧУЮТЬ ЗА ДОРОГИ ПРИНАЙМНІ ВДВІЧІ ЗА СУСІДНЮ СЛОВАЧЧИНУ ЧЕРЕЗ ПОЛІТИЧНИЙ РОЗПОДІЛ КОШТІВ — ДОСЛІДЖЕННЯ ЦЕС

Українці переплачують за ремонт доріг у 2-2,5 рази у порівнянні зі словаками. Це відбувається через те, що дорожні видатки в Україні розподіляються на основі політичного впливу, а не прозорих та об'єктивних критеріїв.

Таких висновків дійшли економісти Центру економічної стратегії у своїй аналітичній записці.

На істотний політичний вплив вказують два основні фактори. По-перше, кількість грошей, які витрачаються на ремонт доріг (тобто, розмір субвенцій), не співвідноситься з інтенсивністю використання дороги. По-друге, конкуренція на тендерах на підрядні роботи штучно обмежується, навіть попри використання Prozorro. Це відбувається через виключення учасників за формальними критеріями.

На думку опитаних ЦЕС експертів, у Словаччині також лишається можливість політичного впливу на розподіл дорожніх видатків з бюджету, але такі випадки є поодинокими.

Окрім політичного фактору, на низьку ефективність використання коштів платників податків також впливає короткий строк планування. В Україні поширена практика планувати на 5 років, в Словаччині щонайменше на 20 років.

Ще два фактори - відсутність (або слабке впровадження) чітких принципів розподілу грошей та відсутність централізованого збору даних про дороги.

До того ж, Україна не використовує усіх можливостей для збільшення капітальних витрат на дороги. Наприклад, маючи доступ до кредитів міжнародних фінансових організацій (МФО), не повністю їх використовує через запізнення з виконанням проектних робіт та оформленням проектної документації.

Для покращення ефективності використання коштів на дороги в Україні та усунення політичного впливу на їх розподіл ЦЕС рекомендує:

1. Запровадити вимірювані цільові критерії для відстеження ефективності дорожніх витрат. Зокрема варто орієнтуватися на показник IRI (International roughness index) Світового банку. Також це можуть бути показники колійності або повздожньої нерівності, які є у банку дорожніх даних Словаччини.
2. Запровадити автоматизований збір даних про інтенсивність руху. Дані щодо інтенсивності руху, колійності, повздожньої нерівності та ін. показників доріг звести до єдиної публічної бази даних (аналог банку дорожніх даних Словаччини). На основі цих даних комплексно приймати рішення про розподіл коштів на дороги.
3. Враховувати інтенсивність дорожнього руху при розподілі дорожньої субвенції. Наразі враховується тільки протяжність доріг, що не є до кінця об'єктивною оцінкою.
4. Запровадити довготермінове планування на 10 років уперед замість 5 років. Вчасно готувати проектну документацію доріг, аби можна було використати кошти міжнародних організацій на капітальний ремонт повністю. Також це дасть змогу зекономити кошти на обслуговуванні боргу перед міжнародними інституціями.
5. Запровадити інструменти для планування транспортних коридорів. Автомагістралі Словаччини формують транспортний коридор між основними містами (Братислава, Кошице тощо), за винятком дрібної ділянки в горах. Ці коридори пришвидшують пересування між ними. Саме в роки, коли прокладалися автомагістралі

або швидкісні дороги в межах цих коридорів, найбільше зростає індекс якості доріг від Світового економічного форуму.

6. Створити умови для посилення конкуренції серед підрядників, що виконують проектні, ремонтно-будівельні та інші роботи на українських дорогах. Зокрема слід максимально зняти бар'єри для участі в тендерах, а також приватизувати державні підприємства у підпорядкуванні Укравтодору, крім Укрдорінвесту. (деякі підприємства – ліквідувати)

Для того, щоб прийти до цих висновків та рекомендацій, Центр економічної стратегії провів аналіз фактичних і запланованих на майбутнє витрат на дороги в Україні та у Словаччині, встановив основні взаємозв'язки між різними складовими дорожніх витрат і збільшенням якості доріг, визначив, від чого залежить розподіл витрат на дороги на основі регресійного аналізу та експертних інтерв'ю. Також експертні інтерв'ю ЦЕС використовував для глибокого аналізу стану справ у дорожній галузі в Україні та Словаччині. Частина дослідження, що стосується Словацької Республіки, була проведена за підтримки Празького центру громадянського суспільства у співпраці з аналітичним центром MESA.

З матеріалами дослідження можна ознайомитися за наступним посиланням: <https://ces.org.ua/highway-road-expenditures/>